

МЕЖДУНАРОДНИТЕ КОНФЛИКТИ И ИЗПОЛЗВАНЕТО НА „ХИБРИДНИ ПОДХОДИ“ В НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК

Стоян Стоянов¹
e-mail: ststoianov@yahoo.com

Резюме

През последното десетилетие концепциите за постигане на превъзходство при международните конфликти включват все по-интензивно използване на методи и инструменти, описвани като „хибридни“ дейности. Акцент при тези подходи е стремежа за оказване на ефективно въздействие и влияние чрез увеличаване на неопределеността и блокиране на ответни реакции, включително парализиране на процеса на вземане на решения в субект, цел на атака. Значима роля за направляването и осъществяването на „хибридни“ действия имат службите за разузнаване и сигурност.

Ключови думи: конфликти, сигурност, разузнаване, хибриден подход

JEL: F5

Увод

Средата, в която функционират държавите в началото на ХХІ в. се променя значително, като освен съществуващите възникват и нови предизвикателства, рискове и заплахи за сигурността. Особено актуални към настоящия исторически момент са опитите за блокиране на процеса на вземане на решения чрез целенасочени разнородни действия, под прага за определянето им като явно нападение или неприемлива намеса във вътрешните работи, целящи да прикрият замесването на противника. Основната цел е по този начин използващият този подход да има значителна свобода на действие, като същевременно парализира предприемането на съответни пропорционални реакции. Споменатото до голяма степен е следствие от значително нарастващите жертви, разрушителна сила и разходи, свързани с воденето на военни действия, както и делегитимирането на официалното обявяване на война като инструмент на международната политика на държавите (Хагски конвенции; Женевски конвенции; Пакт Бриан-Келог, 1927; Харта на Обединените нации, 1945) за уреждане на конфликти (Василев-Чангов, 2003, с. 8).

¹ Доктор, катедра „Международни отношения“, УНСС, ORCID: 0000-0001-6929-3014

Постепенно, акцентът се премества от военните, към невоенните методи за доминиране, контрол и печелене на конфликти. По този начин, държавите могат да използват значително по-голям инструментариум при преследването на своите интереси и цели в конкуренция с други сили, както и възможността да отричат за намесата си в чуждестранни процеси и събития, като например преврати, бунтове, граждански войни, социални безредици, икономически кризи и др.

В края на XX в. и началото на XXI в. държавите полагат значителни усилия за концептуализиране на нови подходи за печелене на конфликти, съобразени с променящите се условия, при които не се стига до официално обявяване на война. При описване на настоящите и бъдещите предизвикателства по отношение на сигурността все повече автори ги наричат „хибридни“. Въпреки че няма широко прието съгласие относно дефиницията на понятието², то могат да бъдат характеризирани основните му черти, което ще бъде направено по-долу. Забелязва се тенденция, също така, то да се променя съобразно актуалните политически приоритети.

Приемаме, че „хибридният подход“ е стремеж към постигане на политически, стратегически, оперативни и/или тактически цели, въз основа на широка, сложна, адаптивна и често високо интегрирана комбинация от конвенционални и неконвенционални средства (Lasconjarias and Larsen (eds.), 2015), явни и/или неявни дейности, провеждани от военни, паравоенни, нередовни и/или цивилни субекти, по отношение на целия спектър от елементи на силата, които да създадат неопределеност, насочени са към слабостите и уязвимостите на противника, както и включват опити за оказване на влияние и въздействие върху процеса на вземане на решения в целта. Елементите на силата на държавата са: дипломация/вътрешна политика (diplomatic/political), информация (information), военни действия (military), икономика (economic), финанси (financial), разузнаване (intelligence), правни действия

² Хофман определя „хибридната война“ като такава прилагана от „всеки противник, който едновременно използва определена съвкупност от конвенционални оръжия, нередовни тактики, тероризъм, и криминално поведение в бойното пространство за постигане на политически цели“ (Hoffman, 2014). Според ЕС „хибридната война може по-лесно да се характеризира, от колкото да се дефинира, като централно планирана и контролирана употреба на различни явни и неявни тактики, подсилени от военни и/или невоенни средства, които обхващат спектъра от разузнавателни и кибер операции през икономически натиск до използване на конвенционални сили. Чрез използването на хибридни тактики, атакуващия цели да подкопае и дестабилизира опонента чрез прилагане на принуда и подривни методи.“ (European External Action Service, 2015, p. 2); НАТО определя „хибридните заплахи“ като „такива от противници със способността едновременно да използват адаптивно конвенционални и неконвенционални средства в преследване на техните цели“ (NATO, 2010, p. 2).

(legal) (DIMEFIL) (Mažeikis, 2017, pp. 5-8). Приемаме също така, че „хибридните“ подходи могат да се използват от държава или не-държавен субект. Предвид гореспоменатото, „хибридните“ действия ще се разглеждат като част от „хибридни“ подходи.

Следва да се подчертае, почти единодушното мнение на изследователите, че по същество „хибридните“ действия не представляват нещо качествено ново, а по-скоро са добре познати похвати, използвани по по-координиран начин вследствие от технологичния напредък (Pronk, 2018a; Radin, 2017; Chivvis, 2017). В същността си, това, което сега се нарича „хибридно“, в годините на Студената война е описвано като „политическа война“³, тайни операции (United States, 1948), „тайни действия“ (United States, 1947; United States, 1981); или „активни мероприятия“ (Высшая краснознаменная школа, 1972, с. 161-162.).

Според публично достъпните източници, САЩ, Китай и Русия са сред първите държави, които се опитват да концептуализират използването на „хибридните подходи“ като инструмент за защита на националните си интереси, доминация и постигане на външнополитическите цели през последните две десетилетия. В допълнение, предвид техния ресурсен потенциал и предходен опит в прилагането на подобен инструментариум, следва да бъде обърнато повече внимание на това как те смятат да подхождат към външнополитически въпроси и уреждане на противоречията в бъдеще.

„Хибридните подходи“ според Китай, САЩ и Русия

При разглеждането на концепциите за промените, които се забелязват в естеството на конфликтите в края на XX в. и началото на XXI в., заслужава да се обърне внимание на труда на двама полковници от Китайската народна армия, наречен „Война без ограничения“, публикуван през 1999 г. (Liang, Xiangsui, 1999). Въпреки че те използват понятието „хибридни“ само два пъти в книгата си, без да го определят, то по отношение на съдържанието на визиите за бъдещи противоборства, които авторите предлагат, се наблюдават значителни съвпадения с тези на изследователи от Европа, Америка и

³ През 1948 г. дипломатът на САЩ Джордж Кенан дефинира „политическата война“ като „логично прилагане на доктрината на Клаузевиц в мирно време. В най-широката си дефиниция политическата война е използване на всички средства, на разположение на нацията, с изключение на войната, за постигане на своите национални цели. Подобни операции са както явни, така и неявни. Те обхващат спектъра от явни действия, като политически съюзи, икономически мерки и „бяла“ пропаганда, до тайни операции, като секретна подкрепа за „приятелски“ чужди елементи, „черна“ психологическа война и дори използване на нелегална съпротива във враждебно настроени държави“ (Kennan, 1948).

Русия. Изводите, които Лянг и Цянсуи извеждат се основават предимно на наблюденията как САЩ водят конфликтите през последните десетилетия (Студената война, Ирак, Босна и Херцеговина). Според тях границите (Устав на ООН, 1945; Grotius, 2005) между „война и невойна“ са напълно разрушени, а новите принципи на противоборствата изискват „използването на всички средства, в т.ч. въоръжена и невооръжена сила, военни и невоенни, както и смъртоносни и несмъртоносни средства за принуда на врага да приеме нечии чужди интереси“ (Liang, Xiangsui, 1999, p. 12). Бойното поле се приема, че е навсякъде, като се предприемат разнообразни комбинации от действия в различни сфери, като дипломация, икономика, култура, медии и т.н. (Liang and Xiangsui, 1999, pp. 51-55). Предвид различните неопределености, комбинациите, като метод за борба са описани като „хибриден тип задълбочено изучаване на силните страни на другите и използване на предимства, за да може крушово дърво да ражда праскови и ябълки (Liang and Xiangsui, 1999, p. 141). Лянг и Цянсуи подчертават, че невоенните действия, като например икономическите и финансовите враждебни мерки, могат да нанесат не по-малки щети, жертви и разруха за държавата, от войните, като същевременно имат потенциала да допринесат повече за постигането на набелязаните цели от военните действия. Също така се изтъква, че често подобни атаки е изключително трудно да се определят дали са инициатива на отделни индивиди или са част от целенасочена стратегия. Лянг и Цянсуи правят предположението, че конфликтите в бъдеще ще се ръководят от нови принципи (многопосочност; синхронизация; ограничен брой цели; неограничен брой послания; асиметрия; минимално използване на ресурси; многоизмерна координация; настройване и контрол; Liang and Xiangsui, 1999, pp. 204-225), които се характеризират с използването на смесица от военни и невоенни инструменти, като основният стремеж да се постига максимата изведена още от Сун Цзъ, за „покоряване на врага, без да се сражаваш“ (Tzu, 1971). Вижданията на авторите определено оказват значително влияние за последващите опити за концептуализиране на модерните конфликти, провеждани в динамично променяща се международна среда.

Понятието „хибридни военни действия“ е сравнително наскоро придобил популярност термин в САЩ и специализираната литература, който е все по-често включван в доктринални документи в сферата на сигурността. Съдържанието, което се влага в него постепенно се разширява до неузнаваемост, в сравнение с първоначалната му употреба. Терминологията, свързана с „хибридна война“ започва да се появява през 2002 г. (Nemeth, 2002). Популярност обаче придобива след публикуването през ноември 2005 г. на статия по темата, написана от двама висши военни на САЩ, генерал Джеймс Матис и полковник Франк Хофман (Mattis and Hoffman, 2005, pp. 18-19). Те

акцентират върху необходимостта от развитие на потенциала за поддържане на „войници на терен“, от една страна, а от друга, върху информационния елемент при водене на комбинация от военни действия с увеличаващата се сложност, която те наричат „хибридна война“, в контекста на бунтовете и безредиците при конфликта в Ирак. През 2006 г., след сблъсъците между Израел и Хизбола, съдържанието включвано в термина „хибридна заплаха“ се развива, като обхваща и идеята за недържавен субект, разчитащ на терористични военни тактики, да разполага с капацитет и умения от традиционно военно естество, вкл. артилерия и др. Впоследствие, със засилването на противоречията между САЩ и Руската Федерация, държавите все по-често започват да се включват като източници на „хибридни заплахи“. След публикуването на серия от статии, в т.ч. от Хофман, през 2010 г., в Четиригодишния преглед на отбраната на САЩ е използван термина „хибридна война“. По това време, концепцията започва да навлиза в НАТО чрез Съюзническото командване по трансформациите (Allied Command Transformation), начело на който през 2007 г. застава ген. Матис. Обхватът ѝ започва да се разширява, като включва множество аспекти от все по-сложни конфликти, в т.ч. „кибер война“, организирана престъпност, пропаганда, икономическа война и др.

Друг подобен опит за концептуализация на променящото се естество на конфликтите от т. нар. „ново поколение“ в началото на XXI в. е „доктрината на Герасимов“, при която въпреки че не е употребен термина „хибридни“, има доста сходства с тези на европейски държави и САЩ. Тя е изложена в публикация на генерал Валерий Герасимов във вестник „Военно-промышленный курьер“ (Герасимов, 2013, с. 3). Авторът ѝ също акцентира върху нарастващото значение и ефективност на асиметричните действия срещу противника и невоенните способности за постигане на политически и стратегически цели, в т.ч. политически, икономически, информационни, хуманитарни и др. (Патрушев, 2019). Вероятно вследствие преценка на потенциала и способностите на Руската Федерация, доктрината отделя специално внимание, от една страна, на защитата на собствената територия, инфраструктура и население, от силите на противника за провеждане на специални операции, а от друга, за идентифициране на уязвимостите на последния, от вътрешнополитически характер. Преди навлизането на конфликта в състояние на война, Герасимов прави препоръка съотношението между невоенни и военни действия да е четири към едно. Също така, началникът на Генералния щаб на Руската Федерация подчертава значението на размиването на границата между състояние на война и мир, между стратегическо, оперативно и тактическо ниво, и между настъпателни и отбранителни оръжия, както и на информационното въздействие върху противника,

до голяма степен дължащи се на напредъка на технологиите. Доктрината представлява опит да се очертае линия на поведение, като се отчитат реалностите след Студената война, при които на Русия може да ѝ се наложи да се противопоставя на по-силен противник, с който не е желателно да влиза в директен военен сблъсък, както и че е доста уязвима спрямо външни въздействия.

Освен в концепциите на Китай, САЩ и Русия, „хибридни подходи“ като инструмент на външната политика постепенно започват да се използват от множество други държави и международни организации. През 2014 г. „заплахите от хибридна война“ са включени и в текста на Декларацията на НАТО от срещата на високо равнище в Уелс (NATO, 2014). От тогава тези въпроси продължават да са неизменна част от дневния ред на Алианса. От 2015 г. Европейският съюз също започва все по-усилено да разглежда въпросите, свързани с „хибридни заплахи“ (Council of the European Union, 2015; European Council, 2015; European Commission, 2016; Европейска комисия, 2018), като през 2016 г. приема съвместна рамка за противодействие на хибридните заплахи (European Parliament, 2017).

Наблюдава се тенденция държавите и бюрокрациите да интерпретират термина по различен начин с цел да го използват според техните вътрешно- и/или външнополитически цели, с акцент съответно върху традиционен държавен субект или недържавно формирование, вкл. терористични организации (Smiljanic, 2017; Ministère de la Défense 2013).

Основни характеристики и цели при използването на „хибридни подходи“

Независимо от значителните различия при концепциите за съвременните конфликти и противопоставяния, при определянето на съдържанието на „хибридните подходи“, могат да се разграничат някои основни характеристики. Те са:

1. Избягване явната употреба на военна сила, като интересите се постигат чрез синхронизирано използване на други инструменти, например направляване на трети страни или използване на кибер атаки, прилагани в зависимост от установените уязвимости и слаби страни на противника с оглед постигане на максимален ефект при минимален разход на ресурси;
2. Интензитетът на действията е под действащите правни прагове за нееднозначното им определяне като нападение или неприемлива намеса във вътрешните работи, които да предизвикат ответна реакция (Sari, 2018);

3. Провежда се и се контролира постоянно през много продължителен период от време, като в определени моменти могат да повишат своята интензивност и дори да преминат в конвенционални военни операции;
4. Фокусирани са върху оказване на въздействия върху вземащите решения и върху населението, в т.ч. чрез информационни операции, неправителствени организации и др. (Chivvis, 2017).
5. Службите за разузнаване и сигурност имат съществена роля, която не се ограничава само до събиране на информация (Pronk, 2018a, p. 4; Juurvee, 2018);
6. Целят да блокират процеса на вземане на решения, които да позволят предприемане на легитимни пропорционални ответни действия, в т.ч. чрез неопределеност (George, 1980, p. 27) и прикриване на инициатора на подхода и/или действията. Има се предвид враждебни действия, при които държавата е трудно да идентифицира, да препише вина или публично да определи като принудително използване на сила. (Mumford and McDonald, 2014; Reichborn-Kjennerud and Cullen, 2016). Приемаме, че това затруднява правенето на преценки по отношение на очаквани разходи и ползи от алтернативите. Вземащите решения са принудени да избират измежду различните варианти, без да имат увереност в техните преценки.

Целите, които обикновено се преследват чрез използване на „хибридни“ подходи и действия включват:

1. **Завземане на територия или ресурси без явна употреба на конвенционална военна сила.** За целта могат да се използват военни формирования без опознавателни знаци, в т.ч. на специалните сили, в синхрон с информационни кампании, местни неправителствени организации и лоялни индивиди. През последните години, най-явни са действията на подразделенията на специалните сили на САЩ и Русия в Сирия (Gibbons-Neff, 2016; Grove, 2016; Hubbard, Troianovski, Gall, Kingsley, 2019; Borger, 2019; Schmitt, Haberman, Callimachi, 2019);
2. **Създаване на претекст за намеса**, в т.ч. използване на хуманитарни кризи като оправдаване за предприемане на военни действия. При този случай много ефективно могат да се експлоатират малцинствени групи за стимулиране на напрежение с мнозинството в държавата, срещу която се използва стратегията, което впоследствие да оправдае военна намеса под предлог защита на човешки права. Генерирането на напрежението може да става чрез координирани от разузнавателните служби пропагандни дейности, кибер и други секретни операции;
3. **Оказване на влияние върху чуждестранни вътрешнополитически процеси.** По този начин, чрез подпомагане формирането и нарастване

на влиянието на вътрешнополитически субекти в държавата, обект на намеса, може от една страна да се блокира напълно процеса на вземане на решения, а от друга, да се гарантира постигането и защитата на националните интереси на прилагания „хибриден“ подход. Това може да се постига чрез използване на икономическо влияние, на малцинствени групи, както и на слабости в правните системи и при борбата с организираната престъпност и корупцията.

Следва да се подчертае, че при „хибридните подходи“ и действия съществена роля играят службите за разузнаване и сигурност, които работят за постигане на националните интереси чрез използване на неяви методи и източници. Това се подчертава от всички концепции относно измененията на естеството на конфликтите през XXI в. Тези служби, предвид начина им на работа, са в особено добра позиция да планират, направляват и изпълняват съвкупности от „хибридни дейности“ през продължителен период от време, без да привличат нежелано внимание (Pronk, 2018a; Pronk, 2018b). На практика, много от дейностите при „хибридните подходи“ могат да бъдат част от провежданите секретни операции на службите за разузнаване и сигурност. Освен действия за влияние могат да се използват и такива за въздействие, в т.ч. подкрепа на държавен преврат, предизвикване на кризи, елиминиране на ключови фигури и др. (Василев-Чангов, 2009, с. 57, с. 95-137).

Използването на гореспоменатите инструменти зависи основно от ресурсния потенциал, способностите и политическите цели на инициатора на „хибридните подходи“, както и от конкретните идентифицирани уязвимости на обекта на въздействие.

Република България и „хибридните подходи“

Въпреки рисковете, пред които е изправена Република България, наблюдава се тенденция за допускане на забавяне и пропуски при вземането под внимание на променящото се естество на международните конфликти от страна на държавните органи. В стратегическите документи няма дефиниция на термините „хибридни способности за водене на война“, „хибридни действия“, „хибридни заплахи“, „хибридна война“ или „хибриден модел“ (Актуализирана стратегия за национална сигурност на Република България, 2018, с. 12; Националната отбранителна стратегия, 2016, с. 1-5). Това е обяснимо предвид гореизложеното. Самото дефиниране на споменатите не е най-важното и не бива да се разглежда като необходимо условие за предприемане на действия. За съжаление, вместо за обосноваване необходимостта от целенасочено поведение на национално равнище, тези термини до момента се използват предимно като инструмент за вътрешнополитически борби.

Най-съществените затруднения пред държавата произтичат предимно от една страна от нежелание на политическо ниво за внимателно осмисляне на предизвикателствата, свързани с „хибридните подходи“, в т.ч. определяне на потенциалните източници на влияние и въздействие, както и оценяване на уязвимостите, а от друга, от силно ограничени експертен потенциал на специализираните институции за справяне с тези задачи. При така създадената ситуация връх вземат страха от вземане на обосновани решения, както и прибързаните, реактивни действия, предприемани обикновено вследствие от възникнал инцидент или криза.

Неизбежно, страхът е свързан с факта, че вземането на решения и предприемането на действия изисква определяне на източника на „хибридни“ влияния и въздействия. Подобни актове предполагат наличие на достатъчно като количество надеждна и адекватна по съдържание информация, добиването и анализа на която, без съмнение, представлява предизвикателство за службите за разузнаване и сигурност. Освен това, предвид гореспоменатите основни цели на „хибридните подходи“ се предполага, че сред международните субекти с най-голям интерес и потенциални възможности за използването им спрямо България се нареждат влиятелни субекти на международните отношения. Явното посочване на източника без съмнение би повлияло силно негативно върху двустранните отношения. В този контекст, с особена сила стои въпросът как ще процедират българските държавни органи, ако се окаже, че страната е обект на въздействие чрез използване на „хибридни подходи“ от субекти, с които в определени сфери се поддържат съюзнически отношения?

Друг фактор, който оказва съществено влияние върху способностите за предприемане на адекватни действия за справяне с предизвикателствата, произтичащи от използването на „хибридни подходи“ срещу България е наличието на качествен експертен потенциал в специализираните организации, занимаващи се с тези въпроси. В този контекст, практиките за социално трудоустрояване в администрациите и/или стимулирането на кариерното развитие на лица без акцент върху наличието на необходимите професионални качества, могат да нанесат дълготрайни, трудно установими и непреодолими негативни последици. В крайна сметка таланта, а не налагането на правила за „закрепостяване“ и „сляпо“ подчинение на служителите в специализираните държавни органи може да бъде основна движеща сила за справяне с предизвикателствата на днешния и утрешния ден в сферата на сигурността.

Наред с гореспоменатото, следва да се взема предвид, че създаването на специализирани звена и позиции в администрацията със задача да противодействат на „хибридните подходи“ неизбежно ще са сред приоритетни-

те цели за проникване и въздействие от страна на чуждестранни служби. Така последните сравнително лесно биха могли да придобият информация и да влияят върху процесите, вкл. при вземане на решения. Към момента, опазването на тези звена и лица от въздействието на порочни практики и на външни сили, би било сериозно и трудно изпълнимо предизвикателство.

В дългосрочна перспектива, избягването от политическата отговорност за вземане под внимание на въпросите, свързани с използването на „хибридни подходи“ би имало тежки последици за развитието на България. Ситуацията може само допълнително да се влоши от традиционното придържане към т. нар. „сателитен синдром“ (Динков, 2003) на българската външна политика, в комбинация с все по-забележимия стремеж за едновременно гравитиране към няколко различни центрове на сила в международните отношения.

Това до колко успешно и бързо държавното ръководство на Република България успее да концептуализира промените при противостоянието в конфликтите през XXI в., в т.ч. „хибридните подходи“, като инструмент за защита на националните си интереси, и постигане на външнополитическите цели, ще е сред важните индикатори за способността на държавата да гарантира съществуването и просперитета на българската нация.

Заклучение

В заключение, следва да се обобщи, че „хибридните“ подходи и действия са добре приложими почти винаги, особено в ранните стадии на конфликта, поради което са от особено значение за сигурността. При тях, както вече беше посочено, координирано се използват множество инструменти на сила и влияние, с акцент върху невоенните средства, за постигане на национални интереси извън граница. Прикриването на провеждането на „хибридни действия“ и използването на дезинформация са важни предпоставки за успеха им.

Предвид факта, че по същество „хибридните“ подходи и действия трудно подлежат на дефиниране и не представляват нещо качествено ново, то акцентът при работата по тях следва да е върху стесняване на обхвата на тяхната приложимост, т.е. в намаляване на уязвимостите и увеличаване на устойчивостта на негативни влияния и въздействия.

Приспособяването към новите изисквания на процеса на вземане на решения, планиране на участието, защитата и постигането на превъзходство при конфликтите на XXI в. е от съществена важност за националната сигурност. Привидната стабилност днес може за няколко месеца да бъде заменена от ожесточени борби, в т.ч. въоръжени. Поради тези причини, държавите ще полагат все повече усилия за вземане под внимание на промените при съвременните конфликти и съответно за изграждане на необходимия капа-

цитет. Военните и политическите съюзи също отчитат важността на промените, като се стараят да предприемат действия за укрепване на готовността за реакция и намаляване на уязвимостите, в т.ч. чрез подобряване на аналитичния капацитет и взаимодействието. Логично, държавите и съюзите, които по-бързо се приспособяват към променените условия на средата ще успеят да постигнат и да защитят по-добре интересите си.

Използвана литература

- Актуализирана стратегия за национална сигурност на Република България, приета с Решение на НС от 14.03.2018 г. // ДВ, бр. 26 от 23.03.2018 г. (Aktualizirana strategia za natsionalna sigurnost na Republika Bulgaria, prieta s Reshenie na NS ot 14.03.2018 g., obn., DV, br. 26 ot 23.03.2018 g).
- Василев-Чангов, М. (2003). Проблеми, принципи и процедури при анализа на конфликти и кризи, София. (Vasilev-Changov, M. (2003) Problemi, printsipi i protseduri pri analiza na konflikti i krizi, Sofia).
- Василев-Чангов, М. (2009). Секретни операции, разузнаване, национална сигурност, София: Военно издателство. (Vasilev-Changov, M. (2009) Sekretni operatsii, razuznavane, natsionalna sigurnost, Sofia).
- Динков, Д. (2003). Сателитният синдром в българската външна политика не е изживян (Българският сателит сменя орбитата), София, Експерт – БДД, февруари, (Dinkov, D. 2003, Satelitniyat sindrom v balgarskata vanshna politika ne e izzhivyan (Balgarskiyat satelit smenya orbitata), Sofiya, Ekspert-BDD, fevruari) available at: http://www.expert-bdd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=592:-----&catid=17:--&Itemid=36 (accessed 17 January 2020)
- Европейска комисия. (2018). Съвместно съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет и Съвета. Повишаване на устойчивостта и укрепване на способностите за борба с хибридните заплахи, Брюксел, JOIN(2018) 16 от 13 юни 2018 г., (Evropejska komisiya, 2018, Savmestno saobshtenie do Evropeyskia parlament, Evropeyskia savet I Saveta. Povishavane na ustoychivostta i ukrepvane na sposobnostite za borba s hibridnite zaplahi, Bryuksel, JOIN(2018) 16 ot 13 juni 2018 g.) available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018JC0016&from=EN> (accessed 17 January 2020)
- Националната отбранителна стратегия, приета с Решение № 283 от 18 април 2016 г. на Министерски съвет на Република България. (Natsionalna otbranitelna strategia, prieta s Reshenie № 283 ot 18 april 2016 g. na Ministerski savet na Republika Bulgaria).
- Borger, J. (2019). Secure the oil: Trump's Syria strategy leaves Pentagon perplexed, The Guardian, 8 Nov., [online] available at: <https://www.theguardian.com/>

- us-news/2019/nov/08/secure-the-oil-trumps-syria-strategy-leaves-pentagon-perplexed (accessed 17 January 2020)
- Charter of the United Nations. (1945). San Francisco, 26 June, available at: <http://www.un.org/en charter-united-nations/> (accessed 17 January 2020)
- Chivvis, C. S. (2017). Understanding Russian “Hybrid Warfare“. And What Can Be Done About it, Santa Monica, CA.: RAND Corporation.
- Council of the European Union. (2015). Council conclusions on CSDP, Brussels, doc. 8971/15, available at: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8971-2015-INIT/en/pdf> (accessed 17 January 2020)
- European Commission. (2017). Security and defence: Significant progress to enhance Europe’s resilience against hybrid threats – more work ahead, Press release, Brussels, 19 July, available at: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2064_en.htm (accessed 17 January 2020)
- European Commission. (2016). Joint Communication to the European Parliament and the Council, Joint framework on countering hybrid threats, Brussels, JOIN(2016) 18, 6.4.2016, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016JC0018&from=en> (accessed 17 January 2020)
- European Council. (2015). European Council meeting conclusions (25 and 26 June 2015), Brussels, General Secretariat of the Council, EUCO 22/15, available at: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2015-INIT/en/pdf> (accessed 17 January 2020)
- European External Action Service. (2015). Countering Hybrid Threats, Food-for-thought paper, Brussels, Council of the European Union, ST 8887 2015 INIT, available at: <https://www.statewatch.org/news/2015/may/eeas-csdp-hybrid-threats-8887-15.pdf> (accessed 17 January 2020)
- European Parliament. (2017). Countering hybrid threats: EU-NATO cooperation, Briefing, March, available at: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599315/EPRS_BRI\(2017\)599315_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599315/EPRS_BRI(2017)599315_EN.pdf) (accessed 17 January 2020)
- European Parliament. (2018). Parliamentary questions, Answer given by Ms. Bieńkowska on behalf of the Commission, 12 January, available at: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2017-005865&language=EN> (accessed 17 January 2020)
- George, A. (1980). Presidential Decision-making in Foreign Policy: The Effective Use of Information and Advice, Boulder and London: Westview Press.
- Gibbons-Neff, T. (2016). New battlefield video shows how Russia’s elite KSO military unit is fighting in Syria, The Washington Post, 13 Dec., [online] available at: <https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2016/12/13/>

- new-battlefield-video-shows-how-russias-elite-kso-military-unit-is-fighting-in-syria. (accessed 17 January 2020)
- Grotius, H. (2005). *The Rights of War and Peace*, Introduction by Tuck, R., Indianapolis: Liberty Fund.
- Grove, T. (2016). Russian Special Forces Seen as Key to Aleppo Victory, *The Wall Street Journal*, 16 Dec., available at: <https://www.wsj.com/articles/russian-special-forces-seen-as-key-to-aleppo-victory-1481884200> (accessed 17 January 2020)
- Hoffman, F. (2014). On-Not-So-New Warfare: Political Warfare vs. Hybrid Threats. *War on the Rocks*, 28 July.
- Hubbard, B. and Troianovski, A., Gall, C. and Kingsley, P. (2019). In Syria, Russia Is Pleased to Fill an American Void, *The New York Times*, 15 Oct., available at: <https://www.nytimes.com/2019/10/15/world/middleeast/kurds-syria-turkey.htm> (accessed 17 January 2020)
- Mattis, J. and Hoffman, F. (2005). *Future Warfare: The Rise of Hybrid Warfare*, United States Naval Institute, *Proceedings Magazine* 131, No.11, November.
- Juurvee, I. (2018). The resurrection of “active measures”: Intelligence services as a part of Russia’s influencing toolbox, *Strategic Analysis*, Helsinki, The European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats, April, available at: <https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2020/06/Strategic-analysis-April.pdf> (accessed 17 January 2020)
- Kellogg-Briand Pact 1928, signed on 27 August 1927, available at: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/kbpact.asp (accessed 17 January 2020)
- Kennan, G. F. (1948). George F. Kennan, on Organizing Political Warfare, April 30, 1948, Redacted final draft of a memorandum dated 4 May, 1948, and published with additional redactions as document 269, FRUS, *Emergence of the Intelligence Establishment*, History and Public Policy Program Digital Archive, available at: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/114320> (accessed 17 January 2020)
- Lasconjarias, G. and Larsen, J. (eds.) (2015). *NATO’s Response to Hybrid Threats*, Forum paper 24, Rome, NATO Defence College.
- Liang, Q. and Xiangsui, W. (1999). *Unrestricted Warfare*, Beijing: PLA Publishing House.
- Mazėikis, E. (2017). Keynote Speech, *Hybrid Threats: Overcoming Ambiguity, Building Resilience*, NATO Energy Security Centre of Excellence, No. 11, pp. 5-8.
- Mumford, A. and McDonald, J. (2014). *Ambiguous Warfare*, Report produced for the DCDC, October.
- NATO (2010). 2010 Bi-SC input to a new NATO capstone concept for the military contribution to countering hybrid threats, NATO SACEUR and SACT.

- NATO (2014). Wales Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, NATO Press Release 120, Issued on 05 Sep., available at: https://www.nato.int/cps/ic/natohq/official_texts_112964.htm (accessed 17 January 2020)
- NATO (2015). Press statements by the NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the EU High Representative for Foreign Affairs and Security Policy, Federica Mogherini, 01 – 02 Dec., available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_125361.htm (accessed 17 January 2020)
- Nemeth, W. (2002). *Future War and Chechnya: A Case for Hybrid Warfare*, USMC, Monterey, CA: Naval Postgraduate School.
- Pronk, D. (2018a). (Russian) Political Warfare, The Netherlands, Clingendael Institute, Global Security Pulse, 30 August.
- Pronk, D. (2018b). Hybrid Conflict and the Future European Security Environment, The Netherlands, Clingendael Institute, 20th September.
- Radin, A. (2017). *Hybrid Warfare in the Baltics: Threats and Potential Responses*, Santa Monica, CA.: RAND Corporation.
- Reichborn-Kjennerud, E. and Cullen. P. (2016). What is Hybrid Warfare?, Policy Brief, no. 1, Oslo, Norwegian Institute of International Affairs, available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/52131503.pdf> (accessed 17 January 2020)
- Sari, A. (2018). Blurred Lines: Hybrid Threats and the Politics of International Law, Strategic Analysis, Helsinki, The European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats, 29 January, available at: <https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2020/06/Strategic-Analysis-2018-1-January-Sari.pdf> (accessed 17 January 2020)
- Schmitt, E., Haberman, M. and Callimachi, R. (2019). Special Operations Raid Said to Kill Senior Terrorist Leader in Syria, The New York Times, 27 Oct., [online] available at: <https://www.nytimes.com/2019/10/27/us/politics/special-operations-raid-terrorist-syria.html> (accessed 17 January 2020).
- Smiljanic, D. (2017). Development of the Croatian National Security Strategy in the Hybrid Threats Context, Croatian International Relations Review, XXIII (80), pp. 97-129.
- The Geneva Conventions and their commentaries. International Committee of the Red Cross, available at: <https://www.icrc.org/en/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions> (accessed 17 January 2020)
- The Hague Conventions, Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, available at: <https://treatydatabase.overheid.nl/> (accessed 17 January 2020)
- Tzu, S. (1971). *The Art of War*, London: Oxford University Press, 1971.
- United States (1981). Executive Order 12333, United States Intelligence Activities, December 4. As Amended by Executive Orders 13284 (2003), 13355 (2004) and 13470 (2008).

- United States (1948). NSC 10/2, National Security Council Directive on Office of Special Projects, Washington, June 18, available at: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945-50Intel/d292> (accessed 17 January 2020)
- United States (1947). The National Security Act of 1947, July 26, Public Law 253, 80th Congress; Chapter 343, 1st Session; S. 758. As Amended Through P.L. 115-232, Enacted August 13, 2018, Sec. 503 (e).
- Высшая краснознаменная школа (1972). Контрразведывательный словарь, М.: Комитета Государственной Безопасности при Совете Министров СССР им. Ф. Э. Дзержинского. (Vishaya krasnoznamennaya shkola, 1972, Kontrarazveduivatelnui slovar, M., Komiteta Gosudarstvennoi Bezopasnosti pri Sovete Ministrov SSSR im. F.E. Dzerzhinskovo).
- Герасимов, В. (2013). Ценность науки в предвидении. Новые вызовы требуют переосмыслить формы и способы ведения боевых действий, Военно-промышленный курьер, №8 (476), 27 февраля – 5 марта. (Gerasimov, V, 2013, Tsennost nauki v predvidenii. Novie vuizovui trebuiut pereosmuislit formui i sposoui vedeniya boevuih dejstvii, Voenno-promishlennui kurier, №8 (476), 27 fevralya-5 marta).
- Патрушев, Н. (2019). Безопасность России в современном мире, Москва, Российская газета, Федеральный выпуск № 254(8012), 11 ноября. (Patrushev, N., 2019, Bezopasnost Rossii v sovremennom mire, Moskva, Rossijskaya gazeta, Federalnui vuipusk №254(8012), 11 noemvri).
- Ministère de la Défense (2013). Livre Blanc Défense et sécurité nationale – 2013, Paris: Direction de l'information légale et administrative, 29 avril.

THE INTERNATIONAL CONFLICTS AND THE USE OF “HYBRID APPROACHES“ IN EARLY XXI CENTURY

Stoyan Stoyanov, PhD
Department of International Relations
University of National and World Economy
e-mail: ststoianov@yahoo.com

Abstract

Over the last decade, the concepts for domination in international conflicts increasingly involve the use of methods and instruments described as “hybrid” actions. Mainly, these approaches attempt to exercise effective impacts and influences by boosting uncertainties and blocking counter actions, including by paralyzing the target’s decision-making process. Furthermore, substantial is the role of intelligence and security services in guiding and implementing such “hybrid” activities.

Key words: conflict, security, intelligence, hybrid approach

JEL: F5